

พุทธปรัชญาเถรวาท

Theravada Buddhist Philosophy

ตอบคำถามท้ายบทหนังสือเรียน

วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

เฉลยแนวคำตอบ: คำถามท้ายบทที่ 3

1. จงอธิบายความหมายของพุทธปรัชญามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ: พุทธปรัชญา คือ การนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มาวิเคราะห์และตีความในเชิงปรัชญา เพื่อหาความจริงเกี่ยวกับโลก ชีวิต และจักรวาล โดยใช้เหตุผลและการพิสูจน์ผ่านประสบการณ์จริง (วิมังสา) เพื่อมุ่งสู่การดับทุกข์

2. จงอธิบายขอบเขตของการศึกษาพุทธปรัชญามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ: ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่:

- อภิปรัชญา: ศึกษาความจริงสูงสุด (เช่น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)
- ญาณวิทยา: ศึกษาที่มาและขอบเขตของความรู้ (เช่น ปัญญา 3: สุตมยปัญญา, จินตามยปัญญา, ภาวนามยปัญญา)
- คุณวิทยา: ศึกษาเรื่องคุณค่าทางศีลธรรมและเป้าหมายชีวิต (เช่น มรรคมีองค์ 8)

3. จงอธิบายสาเหตุของการแตกนิกายของพุทธศาสนามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ: สาเหตุหลักเกิดจาก การตีความพระธรรมวินัยที่แตกต่างกัน หลังพุทธปรินิพพาน โดยเฉพาะในคราวสังคายนาครั้งที่ 2 ที่มีความเห็นต่างเรื่อง "วัตถุ 10 ประการ" (ศีลเล็กน้อย) จนทำให้แยกเป็นฝ่ายเถรวาท (เคร่งครัดตามเดิม) และฝ่ายมหาสังฆิกะ (ปรับปรุงตามยุคสมัย)

4. จงอธิบายลักษณะเฉพาะของพุทธศาสนากับพุทธปรัชญามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ: พุทธปรัชญามีลักษณะเป็น "ปรัชญาเชิงปฏิบัติ" (Pragmatism) คือไม่เน้นการถกเถียงเรื่องที่หาคำตอบไม่ได้ (อพยากฤตปัญหา) แต่เน้นการแก้ปัญหาความทุกข์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน โดยใช้หลักเหตุและผล (อิทัปปัจจยตา)

5. พุทธปรัชญาปฏิเสธแนวคิดของปรัชญาอินเดียระบบเก่าท่านเข้าใจอย่างไร จงอธิบาย

ตอบ: พุทธปรัชญาปฏิเสธความเชื่อเรื่อง "อัตตา" (Self/Soul) ที่เป็นอมตะถาวร (อาตมัน) ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และปฏิเสธเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าผู้สร้าง (เทวนิยม) โดยเสนอหลัก "อนัตตา" ว่าทุกสิ่งเกิดจากเหตุปัจจัย ไม่มีตัวตนที่เที่ยงแท้

6. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างปรัชญากับพุทธปรัชญามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ:

- ปรัชญาทั่วไป: มักเน้นการใช้ตรรกะและจินตนาการเพื่อหาความจริง ซึ่งบางครั้งหาข้อสรุปไม่ได้
- พุทธปรัชญา: เน้นการพิสูจน์ด้วยการลงมือปฏิบัติ (ภาวนา) และมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือการพ้นทุกข์ ไม่ใช่เพียงเพื่อประดับความรู้

7. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างพุทธศาสนากับพุทธปรัชญามาให้เข้าใจ มาพอสังเขป

ตอบ:

- พุทธศาสนา: เน้นในเชิง "ศรัทธาและการปฏิบัติ" ครอบคลุมทั้งพิธีกรรม ความเชื่อ และวัฒนธรรม
- พุทธปรัชญา: เน้นในเชิง "หลักการและเหตุผล" เป็นการสกัดเอาเนื้อหา คำสอนมาวิเคราะห์ตามหลักตรรกศาสตร์และอภิปรัชญา

8. จงวิเคราะห์คัมภีร์พระไตรปิฎกกับพุทธปรัชญามีความสัมพันธ์กัน
อย่างไร

ตอบ: พระไตรปิฎกคือ "บ่อเกิด" หรือแหล่งข้อมูลปฐมภูมิของพุทธ
ปรัชญา โดยเฉพาะในส่วนของ พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นส่วนที่
รวบรวมหลักปรัชญาล้วนๆ (Pure Philosophy) ที่ว่าด้วยเรื่อง จิต
เจตสิก รูป และนิพพาน โดยปราศจากตัวละครหรือเหตุการณ์สมมติ

.....